

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:	
Egész évre	16 kor. — fill.
Negyedévre	4 " — "
Helyben házhoz hordva:	
Egész évre	20 kor. — fill.
Negyedévre	5 " — "
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor. — fill.
Negyedévre	6 " — "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a bétűn és ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Apáca u. 8. sz.

A szerkesztőség köziratok visszadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fill.

NAGYVÁRAD, szept. 3.

Nagyvárad világitása.

A jó kövezés és jó közvilágítás a legfontosabb kérdése egy városnak s Nagyváradnak hiányzik mind a kettő.

A külső utcákban egy kis esőzésznel járhatatlanok az utak a sártól. A világitással pedig akként vagyunk, hogy a város kétharmadán az őskori petróleum lámpa pislog, ha ugyan van benne olaj, vagy nem fujta el a szél.

Huszonyolcz év óta van lenyűgözve Nagyvárad városa a gázgyárral szemben egy szerencsétlen szerződés által. Fizetett a város búsas árakat a gázvilágításért s óriási magas árakért jutottak a magánfogyasztók is a gázhoz.

Két év múlva felszabadul a város s szabad kezét nyer a közvilágításra nézve.

Komlóssy József gazdasági tanácsnok mindenre kiterjedő figyelme és agilitása a város világitására is kiterjedt s már hónapok óta irigy buzgalommal tanulmányozza más városok közvilágítási viszonyait s ezen tanulmány eredményeként kitűnt, hogy alig van város az országban, a hol olyan drága és kezdetleges volna a közvilágítás, mint Nagyváradon.

Alább közöljük egész terjedelmében azon memorandumot, a melyet Komlóssy József a város törvényhatósága elé terjesztett. Részletesen ki van ebben fejtve, hogy mi a teendőnk, ha a város érdekeit meg akarjuk védeni a közvilágítás terén.

Arra nem gondolhatunk, hogy akár vállalkozó utján, akár házilag az egész várost gázzal világitassuk és pedig első sorban azért, mert a magán gázvilágítás továbbra is a mostani gázgyár kezében marad s tisztán a közvilágításért pedig nem lehet egy olyan nagyszabású gázgyárat és rengeteg csőhálózatot készíteni, a mely felöllelje az egész várost. Még ha sikerülne illő áron a város tulajdonába venni a mostani gázgyárat, akkor sem lehetne azt az egész városra kiterjeszteni.

Két mód marad tehát arra, hogy Nagyvárad kellő közvilágítást nyerjen. Vagy teljesen vilánylyal világitassuk az egész várost, vagy a mostani gázzal világitott utcák világitását meghagyva, a város többi részén vezessük be a villamos világitást.

Komlóssy József gazdasági tanácsnok memorandumja a következő:

Tekintetes Tanács!

A törvényhatósági bizottság 1900. évi febr. hó 8-án 38—1655. számú határozatában kimondotta, miszerint a nagyváradai légszeszgyárral a gázvilágításra 1870. évben kötött szerződést addig nem mondja fel, míg mindazon adatok össze nem gyűjtetnek és ezek alapján azon részletes feltételek meg nem állapíthatnak, melyek tekintetbe vételével a légszeszgyárral kötött szerződés esetleg meghosszabbítható, vagy azok el nem fogadása esetén felmondható s a jövő világitás programja megállapítható lesz s egyben megbizta a tanácsot, miszerint ezen kérdést a folyó évi november havi közgyűlésre készítse elő s javaslatát terjessze be; ezen utasítás következtében 2191—1900. számú tanácsú végzéssel az ügy előkészítés végett részemre kiadatván, megbízatásomról a következőkben van szerencsém beszámolni.

Mibe kerül a világitás.

A számvevősegtől beszerzett adatok szerint 1899. évben légszesz, petróleum és gyertya világitás czímen házi pénztárunkra a következő kiadások neheztedek:

1. Utczai légszesz világitásra	34457 kor. 94 fill.
2. tüzőltő őrtanya gázvilágitására	1428 kor. 50 fill.
3. iskolák légszesz világitására	2214 kor. 92 fill.
4. utcák és középületek petróleum világitására	5838 kor. 06 fill.
5. lámpagyújtók fizetésére	4488 kor. — fill.
6. gyertya szükségletre fordított	2401 kor. 20 fill.

Összesen 50828 kor. 62 fill.

Az utczai világitásra fordított 34457 kor. 94 fillérből 548 gázlámpa nyert világitást s így egy gázláng a városnak évenként 62'89, illetve kikerekítve 63 koronába kerül; utczai petróleum lángra 342 égett a lefolyt évben s így a 4. és 5. tétel alatti kiadásokból (5838'06 + 4488—10326'06) egy lángra 30'17 korona, illetve ke-rekszámában 30 korona esett.

Az 1889. évi gázvilágítási naptár szerint december hónapban 111³/₄ órán át egész és 182³/₄ órán át félvilágítás, június hónap pedig 67 órán át egész, 75³/₄ órán át félvilágítás volt; ezen adatok szerint átlag minden napra 3 órai egész és 4¹/₃ órai félvilágítás s így egész órákban kifejezve 5¹/₆ órai világitás esik, mely egy éven át 1886 égési órának felel meg.

Drága a gáz.

Ha gázárainkat más városok gázáraival összehasonlítjuk úgy találjuk, hogy városunkban a gázárak igen magasak; nálunk ugyanis egy utczai gázláng óránként 2 és ¹/₄ krajczárba kerül, míg pl. Aradon csak 1 és ¹/₁₀ krajczár, Baján 1 és ⁸/₁₀ krajczár, Kolozsváron 1 és ¹⁴/₁₀₀ krajczár, Selmecz-Bélabányán 1 és ³⁸/₁₀₀ krajczár, Sopronban 1 és ⁹/₁₀ kr., Székesfehérvárt 1'7 kr., Szombathelyt 1 és ¹/₂ krajczár, Ujvidék 1'7 krajczárba. (Államgazdasági szemle 1900. évi 6. számából).

Szegeden a beszerzett s ide csatolt szerződés szerint a gázárak a következőleg vannak szabályozva:

I. osztály. A közvilágítás ára évi 2500 világitási óra mellett 1 gázláng évenként 65 ko-

rona, 2500 égési órán tul óránként 2 és ¹/₂ fillér.

II. osztály. A városi pénztárból fizetendő színház, jótékonyági, egyházi épületek fogyasztásáért köbméterenkint 15 fillér.

III. osztály. Állami, megyei fogyasztás kmtrénként 20 fillér.

IV. osztály. Magánfogyasztás 25 fillér.

Ha a fogyasztás 1 és ¹/₂ millió köbmétert eléri 3 % engedmény s minden további 75.000 köbméter fogyasztási többletért ismét 3 % engedmény, ugy azonban hogy az:

I. osztályban egy lángr évenként	52 kor.-nál;
II. osztályban egy kméter gáz	12 fillérenél;
III. " " " " "	18 fillérenél;
IV. " " " " "	20 fillérenél

oicsóbb nem lehet.

Nálunk a gáz kmétere ez idő szerint közvilágitásra 15 ³/₄ krajczár, magánosoknak 17 ¹/₂ krajczár.

Ugyanezen szerződés 24. §-ában gondoskodva van arról is, hogy a magánfogyasztók belső berendezéseik készítettetésénél a gázgyárnak kiszolgáltatva ne legyenek — mint nálunk vannak — hanem azokat saját költségükön, de saját felelősségükre bárki által elkészíttetetik.

A mi szerződésünk 11. §-a értelmében, ha a város a szerződést további 30 évre meghosszabbítja, 1000 köblábonként a gázt már csak 1 frt. 17 krajczárért fogja kapni, mely ár elég kedvezőnek látszik, de már a 21. §. szerint magánosok semmi árleengedésben részesülni nem fognának s a szerződés 37. §-a is, melynek káros hatását ugy a nagy közönségre, mint a szakiparosokra, magyarázgatnom teljesen felesleges — érvényben maradna: a nagyváradai légszeszgyár tulajdonosával az 1870-ben kötött szerződés a jelenlegi szövegében semmi esetre sem hosszabbítható meg.

A gázszerződés felmondása.

Ha már most a gázgyárral a város egyezsége jutni nem tudna s ennek következményeként a szerződést a város felmondaná, a következő kérdések merülnek fel:

1. Minő lesz a gázgyár helyzete szemben a várossal?

2. Minő világitás volna legezelszerűbb?

3. Miként lesz a világitás kérdésének megoldása gazdaságosabb, házi kezelésben, vagy vállalat utján?

A nagyváradai légszeszgyárral kötött szerződés 25. pontja így szól:

»Ha a város közönsége ezen szerződést a 28-ik év első felében föl nem mondaná, ugy ez a további 30, illetve 15 évre jogérvényesen fennállónak tekintetik.

Ha pedig ezen szerződés szabad alku utján sem a mostani, sem ettől különböző feltételek mellett meg nem újíttatnék, azon esetre annak kötelezőleg lett megállapítása mellett, hogy vállalkozó csővezetései az új vállalkozó által meg nem háboríttatnak — szerződés teljesen elveszti minden kötelező erejét s szabadságában álland a város közönségének a köz- és magánvilágításra nézve bárkivel szerződésre lépni, vagy ha érdekeire célszerűbbnek tartaná, azt házilag kezelteni, ugy, hogy ezen eset bekövetkezésénél Haldenby Keyworth János Róbert ur vagy jogutódja csak egyszerű vállalkozónak fog tekinteni, ki mint ilyen, a közvilágítási jogát elveszti ugyan, de a magánvilágításhoz jogát megtartja.

Iskolai idényre.
Fiú- és leány-gyermekek teljes felruházására
legelőcsőbb bevásárlási hely

Fábry Testvérek
kalap-, czipó- és divat-áruháza

Nagyvárad,

Fő-utca és Zöldfa-utca.

Telefon szám 76.

Fiú és gyermek kész ruha raktár gyári árban.

Azonban a szerződés megszüntetése és a szabad verseny esetében is vállalkozónak elsőbbségi joga lesz, hogyha a város kivilágítására vonatkozó feltételekben más versenyzők előnyös ajánlatot elfogadni akarnak.

Ezen szerződési pont a gázgyárnak 3 jogot biztosít u. m.:

a) hogy az új vállalkozó által a gázgyár lefektetve talált csövei meg nem háboríttathatók;

b) hogy a város oly jogositványt az új vállalkozónak nem adhat, mely a gázgyár magánvilágításhoz való jogát megszüntetné;

c) elsőbbségi jogot új pályázat esetén más versenyzők előnyös ajánlataival szemben.

Minden más előnye, illetve a szerződés többi pontozatai a szerződés felmondása esetén megszűnnek, illetve hatályukat veszítik.

Megemlítendőnek tartom még azt is, hogy a gázgyár, bár a magánvilágításhoz való jogát megtartja, de jövőben, illetve a szerződés megszűnté után ezen jogának gyakorlásában a hatóság korlátozása alatt fog állani s munkálatai hatósági engedélyezés tárgyát fogják képezni, továbbá, hogy szerintem eme kifejezés — „de a magánvilágításhoz jogát megtartja” — még arra sem nyújt biztosítékot a gázgyárnak, hogy a közterületeket csőlefejtésekre minden ellenszolgáltatás nélkül használhatja.

A gázgyárnak a most említett c) pontban biztosított kedvezményből következik, hogy a jelzett gyár méltányos egyezkedésre aligha lesz bírható, mert hiszen módjában fog állani, vagyis a legelőnyösebb ajánlat el, vagy el nem fogadása felett nyilatkozni; ugyanezért a gázgyárnak ajánlattételre leendő felszólítását fölösleges idővesztégetésnek tartom.

A hol olcsó a világítás.

Debreczen városától szerzett információk szerint az augsburgi légszestársulattal szemben 1898. évben megkezdett küzdelemnek oly fényes eredménye volt, hogy a gázvilágítást messze olcsó áron kínálják s a város utcáinak és középületeinek világítása csaknem ingyen kínálkozik.

Kecskemét város közönsége világítási kérdését házilag és pedig villanyvilágítás által oldotta meg akként, hogy egy áramfejlesztő telepet 4 gőzgéppel és 4 dynamóval beállított s ugy a közvilágítást, mint a magánvilágítást ezen telepből a város eszközli.

Kecskeméten az üzemkiadások 1899. évben 22815 frt. 85 krt. tettek ki; ehez adva 301600 frtba kerülő berendezés 4% kamatát 12064 frtot, az 1899. évi kiadás összesen 34879 frt 85 kr. volt; befolyt pedig magánfogyasztásból 23388 frt. 86 kr. s így Kecskemét városának a közvilágítás 11491 frtjába került. — Ezen 11491 frtból lettek világítva:

a) utcái, piac és sétatéri izzólámpák, számszerint 553 drb.;

b) iv lámpák, melyek 308 drb. 16 gyertyafényű izzó lámpának felelnek meg, 16 drb.;

c) a városi színház világítása 950 lánggal;

d) diszletraktár és festőterem világítása 28 lánggal.

e) a városház világítása 650 lánggal;

f) a polgári leányiskola világítása 69 lánggal.

Tekintve pedig, hogy a színház világítása, más városoknak kezeim közt levő adatai szerint évenként 4—5 ezer forintba kerül: a c) d) e) és f) pont alatti tételek levonása után Kecskemét városának a közvilágítás csaknem ingyenben marad.

Megjegyzem itt, hogy Kecskeméten a magánfogyasztók az áramot hectowatt óránként világítási célra 8 fillérért, ipari célra 6 fillérért kapják, míg Szegeden 14, illetve 15 fillérért.

Ha már most városunkat s ennek viszonyait Kecskemét várossal és ennek viszonyait összevetjük, lehetetlen már első pillanatban fel nem ismerni azt, hogy nálunk a villanyvilágításnak házi kezelésben leendő előállítására a viszonyok felette kedvezők s hogy városunk közvilágításának kérdése, ha a város a villanyvilágítást házilag fogja eszközölni, a magánfogyasztók minden nagyobb terhe nélkül csaknem ingyenesen megoldható; ha pedig a város a fentebb kitétt 50828 koronát költségvetésébe világítási célokra továbbra is

meghagyja, úgy a magánvilágítást oly olcsóvá teheti, melylyel a gázgyár nem versenyezhetné, kénytelen lenne vagy üzemét beszüntetni, vagy pedig a város feltételei előtt kapitulálni.

Kecskeméten a villamos telepet Ganz és társa rendezte be és helyezte üzembe, az erre vonatkozó szerződést, nem különben a magánfogyasztókra vonatkozó hatósági feltételeket ide mellékelve bemutatott azon megjegyzéssel, hogy a szerződésnek ama pontja, mely a magánberendezések készítésére nézve nevezett cégnek 3 évi kizárólagossági jogot biztosít, (6. és 4. pontok) a közönség érdekére való tekintettel nem helyeselhető; továbbá, hogy a vezetéknek faoszlopokra való vezetése nem csélszerű, mert ezek kirohadás folytán hamar kidőlnek, mi által az üzem megzavarásnak van kitéve, miért is lehetőleg vasoszlopok lennének alkalmazandók.

Világítás házi kezelés mellett.

Részemről első sorban a köz- és magánvilágításnak házi kezelésbe való vétele mellett vagyok s e célból szükségesnek tartom a város világítási tervét és költségvetését sürgősen e készíttetni, melyre információim szerint a Ganz és társa cég minden ellenszolgáltatás nélkül kész.

Szükségességnek tartom továbbá a város közönségének megnyugtatósa érdekében is, hogy szakértők meghallgatásával legkiterjedtebb módon meghirdetett pályázat útján Nagyváradi város köz- és magánvilágítására — utóbbira természetesen a gázgyár részére biztosított jog fenntartásával pályázat hirdettessék és pedig:

1. tisztán légszész világításra,
2. tisztán villamos világításra,
3. légszész és villamos világítás együttes alkalmazására.

Ámbár a Kecskemét városában elért eredmény elég világos képét nyújtja annak, hogy a világítási kérdésnek házi kezelésben való megoldása a városra nézve előnyös lesz, mindazonáltal a fentebb 2. és 3. pont alatt foglalt kérdésekre teljes bizonyossággal csakis a város világítási tervének és költségvetésének elkészítése, a várható köz- és magánfogyasztásnak kimutatása s mindezen adatoknak a nyilvános pályázat eredményével lett egybevetés után lehet válaszolni. Azonban a fenti adatokra már most rámutatnom kellett, hogy a város közönsége ne idegenkedjék a gázgyárral kötött szerződés felbontásától s a villanyvilágításnak házi kezelésben leendő beállításától az esetre, ha a nyilvános árlejtés, illetve pályázat kellő sikerre nem vezetne; ugyanezen indokból meg kell még említenem azt is, hogy ama 30 évet, mely lejáratában van még 45 évi szerződési kötelezettség követné a felmondás elmulasztása esetén, tehát oly hosszú idő, melyen túl — mint azt a Debreczen városa által megtartott pályázat igazolja — az ajánlattevők nem igen terjeszkednek, sőt egyik ajánlattevő azon belől maradt; végül, hogy a pályázat eredménytelenségétől nincs mit tartani, sőt annyival is inkább fényes eredményt lehet remélni, mivel a gőzmozdonyu közuti vaspálya részvénytársaság mint a villamos közuti vasut engedményesének pályázata előre biztosra vehető.

Ezek előterjesztése után javaslatom, oda terjed, miszerint a Tekintetes Tanács álláspontomat magáévé téve:

1) a város világítási terve és költségvetésének elkészítése, — nemkülönben a város világítására nézve a pályázatnak fenti értelemben leendő kiírása tekintetében a törvényhatósági bizottság felhatalmazását kérje ki;

2. a nyerendő felhatalmazás alapján a város világítási tervét és költségvetését s ez alapon a házi kezelés mikéinti megoldásának kérdését szakértőileg tárgyalassa;

3. a pályázatot fenti értelemben a legkiterjedtebb módon hirdesse meg, ennek eredményét a házi kezeléssel tegye összehasonlítás tárgyává;

4. mindezek figyelembe vételével a város jövő világítására s ezzel kapcsolatban a gázgyárral kötött szerződés felbontására nézve javaslatot terjesszen elő.

Nagyvárad, 1900. augusztus hó 31-én.

Komlóssy József,

jog- és gazdasági tanácsnok.

Kormányválság Ausztriában.

A Bécsből érkező jelentések ma már a legpozitívabb formában konstatálják, hogy Körber megy.

Hogy ki lesz az utód? Akárki lesz, a sorsa nem irigylésre méltó. Mert az új kabinet is szakasztott olyan viszonyok előtt fog állani, mint amilyenekkel nem tudott megküzdeni Körber és ha be is következik, amit mondanak, hogy tudniillik Ausztria jövő kormányja új választásokat fog csinálni, az állapotokon ez sem fog sokat segíteni. Olyan ugyanis az osztrák parlament mostanában a nyelvrendelet miatt, mint a láncz: ha fölveszem is sir, ha leteszem is sir. Ha a németek kedvére cselekszik a kormány, a csehek dühöngenek és ha a cseheket simogatja, akkor meg háborognak a németek. Évek óta így tart már ez az örületes állapot, amely már annyi botránynak lett a szülője és kérdés, akad-e, akadhat-e Ausztriában olyan erőskezű államférfiu, a ki megtalálja a kibontakozást ebből a bolond helyzetből s a ki végre meg tudjon teremteni magának olyan többséget, amely sikerrel megküzdhesen minden obstrukcióval és botránnyajhászással.

A képviselőház feloszlata.

Mielőtt az osztrák kormányválságnak híre ment volna, azt a hírt, hogy a képviselőházat a közel jövőben feloszlatták, kormánykörökben is lanszirozták, sőt valósággal előkészítették a talajt erre az akcióra, a melyet az osztrák kormány követelt. Most, hogy a Körber-kormány sehogysem találja meg a kivezető utat a zavarokból és más teendője nincs, mint az, hogy beadja lemondását, Széll Kálmán is visszavonulniót fuvat. Miután már a kormánypárti lapok is megerősítették a kormánynak a képviselőház feloszlataira vonatkozó szándékát, Széll Kálmán miniszterelnök most egy hozzá intézett kérdésre azt felelte, hogy *nem fogja feloszlalni a képviselőházat*, mert arra semmi ok sincs. A választásokat a kijelentés szerint csak a *jövő év őszén* fogják megtenni. A dolog úgy áll, hogy most nem oszlatják fel a házat, mert Körber bukásával ez a kapcsoltság megszűnik. Körbernek semmi oka nincs tovább kívánni azt, hogy a Reischrath feloszlataival egyidejűleg oszlassák fel a magyar országgyűlést is. S majd az utána következő osztrák kormány sem fogja követelni, akkor csakugyan addig marad együtt a magyar országgyűlés, a meddig csak lehet.

Appel báró kitüntetése.

A hivatalos lap a következő királyi kéziratot hozza:

Kedves báró Appel lovassági tábornok!

Legteljesebb testi épségben és tetterőben üli meg Ön tényleges szolgálata betöltött hatvanadik esztendőjének ritka ünnepét.

Hadseregem, mely az Ön lovagias személyében dicsteljes emlékek megtestesülését látja, a magas kötelességek iránti leghűb odaadás fényes példáját, melyet Ön mindenkor nyújtott, nagyra tudja becsülni.

Szívvel kívánva, hogy Önnek ezentul is jól tben, szerencsében és diszben gazdag jövője legyen, háboruban és békében mindig kitűnő szolgálatának újabb hálás elismerésül Önnek Szent István-rendem nagykeresztjét adományozom.

Ischl, 1900. augusztus hó 27-dikén.

FERENCZ JÓZSEF, s. k.

Ezzel a közös hadsereg egyik legkiválóbb tisztjét érte megérdemelt kitüntetés. Appel báró azon kevesek közül való, a kik *dicőségére* váltak az osztrák-magyar hadseregnek csatában és békében egyaránt. Jelenleg Bosznia és Herzegovina katonai kormányzói állását

tölti be általános megelégedésre, melynek egyik jele ez a királyi kézirat is. Appel báró egy magyar ezrednek: a 60-ik számú egri házi ezrednek a tulajdonosa, melynek tisztikara most táviratilag üdvözölte tulajdonosát a galicziai nagy királygyakorlatokról.

Szerbia nem fizet tovább Milánnak.

Ugyancsak érdekes dolgokat táviratoznak Belgrádból. A szerb kormány ugyanis meguntta azt az állapotot, hogy Milán exkirály Szerbiát nem nézi egyébként, mint a pénznek kiapadhatlan forrásának. Csak a napokban táviratozták Belgrádból, hogy Milán ur 200.000 frankra rugó appanage-ját félmillióra kívánja fölemeltetni, minek ellenében kötelezi magát Belgrádba többé be nem tenni a lábát. Ezt a megváltást drágának találta Szerbia, sőt az eddigi appanage-t is megsokalta. Ma ugyanis az a távirati értesítés jön a szerb fővárosból, hogy a szerb kormány tudatta Milánnal, hogy *szeptember 1-től kezdve 200.000 frank appanageát megszünteti.* Azt hiszik Belgrádban, hogy a hitelezők lefoglalják Milán butorait, melyeknek Bécsbe szállítása iránt már intézkedés történt. Milán kreaturái elhagyják az országot. *Bademlics* volt prefektus Ausztriába szökött. *Gruics* volt, miniszter pedig Magyarországon huzódott meg, állítólag 250.000 frankkal.

A polgári törvénykönyv

előadói tervezete, — mint már közöltük, — készen van. Mint a kormány félhivatalos lapja írja, maga a törvénytervezet már nyomás alatt is van és októberben meg fog jelenni. A negyven éves könyv 1 frt. bolti árban lesz kapható, hogy a közönség minél könnyebben hozzájuthasson. Az indoklás részenként december végéig jelenik meg. — Az igazságügyminiszteriumban nagyban dolgoznak már a polgári perrendtartás javaslatán is, a mely már befejezéséhez közeledik.

Orvosok nagygyűlése.

Esztergom, szept. 2.

Az országos orvosszövetség ma tartotta évi kongresszusát Esztergomban. Közel 500 orvos gyűlt össze. A kongresszust az esztergomi új kórház alapkövetésének ünnepe előzte meg.

A kongresszuson *Kéty* Károly dr. egyetemi tanár elnökölt, a ki a szoros egyesülés szükségét hangoztatta megnyitó beszédében s örömmel konstata, hogy az orvosi nyugdíj- és segélyegyletnek már meg van vetve az alapja.

Ezután felolvasta *Kéty* a *hercegprimásnak* a kongresszushoz intézett levelét. A főpap ezeket írja: Nagyon sajnálja, hogy egészségi állapota miatt az országos értekezleten részt nem vehet. Ismerve azokat a kimerítő fáradságokat, a melyekkel az orvosi kötelességek teljesítése össze van kapcsolva, tudja, mily szolgálatot tesz az orvos a hazának, midőn a földi lét egyik legdrágább kincsét, az egészséget, óvni és fenntartani igyekszik. Ismeri az érdemeket, a melyeket e hivatás férfai fontos szaktudományuk szorgalmas művelése által szereznek. Biztosíthatja a kongresszust arról, hogy munkásságát élénk érdeklődéssel kíséri és minél dúsabb sikereit szívből kívánja.

Egyhangulag elfogadta a szövetség igazgatóságának azon indítványát, hogy a községi orvosok beteglátogatási díja nappal 1 korona, éjjel 2 korona legyen. Elfogadta azt az indítványt is, hogy a szövetség felterjesztést in-

tézzon a belügyminiszterhez az iránt, hogy a községi és körorvosok államosításáról szóló törvényjavaslat megvitatásában a szövetség megbízottai is befolyhassanak.

Végül megejtették a választásokat. A szövetség elnöke *Kéty* Károly dr. lett. Titkár lett dr. *Ritók* Zsigmond.

Az igazgatóságba Nagyváradról dr. *Berkovits* Miklóst választották meg.

*

A magyarországi kerületi betegsegélyző pénztárak vezető orvosai f. hó 1-én Esztergomban országos értekezletet tartottak, a pénztári beteg tagok és orvosok helyzetének javítása céljából.

Az értekezlet számos határozata közül kiemelendőbbek a következők: Az összes jelenleg alkalmazásban levő pénztári orvosok véglegesítendők. A véglegesített orvosok csak fejelemi uton mozdíthatók el állásukból. A pénztári orvosok a nyugdíjba beveendő. Az orvosok számára fejelemi szabályzat készítenőd.

Az értekezleten, melyen 35 vidéki pénztár képviseltette magát főorvosa által, — kimondták, hogy ezen kéréseket, melyeken felül az országos szövetség által a miniszterhez intézett feliratban foglaltakat is teljes egészében magáévá teszi, — egy öt tagú a vidéki pénztári főorvosokból alakult küldöttség által fogja a miniszter elé terjeszteni.

Végül egyhangulag mondta ki az értekezlet, hogy egy pénztári orvosok szövetségének alakulását feltétlenül szükségesnek tartják, mely alakuló gyűlés előkészítésére egy szűkebb körű bizottságot választottak meg.

Minden orvosi kérdést tárgyaló bizottság előadója az illető pénztári főorvos legyen, ki szavazati joggal bírjon. Az orvosi díjazásra észszerűbbnek tartják a perzentuációs költség mellőzésével vidéken nőtlén tagoktól évi 2 korona, női tagoktól évi 4 koronányi fejenkénti szedését; a fuvar minden egyes esetben a betegápolási alaphól fedezendő. A közegészségügy intenzív fejlesztése céljából, az egészségügyi körök és pénztári orvosok szaporítása volna szükséges, kellő dotációval. Behozandó volna a kötelező baleset biztosítási törvény.

Közigazgatási gyűlés.

— A vármegyén. —

Tegnap délelőtt tartotta Biharvármegye közigazgatási bizottsága rendes havi ülését.

Jelen voltak: Dr. *Beöthy* László főispán, *Szunyogh* Péter alispán, *Papp* János főjegyző, dr. *Wallner* Ödön t. főügyész, *Hraniczky* Károly árvaszéki elnök, dr. *Popovits* György t. főorvos, *Sipos* Orbán kir. tanfelügyelő, *Papp* Miklós pénzügyigazgató, dr. *Nagy* Géza kir. ügyész, *Kikinday* Gyula kir. főmérnök, *Hegyesi* Márton, *Király* Viktor, id. *Markovits* Károly, *Szabó* József, *Örley* Kálmán.

Az alispán jelentése szerint a közegészségügyi állapot kedvezőbb volt, mint az előző hónapban, ugyanis a hivatalos orvosok 3789 beteget gyógykezelték és így 100-al kevesebbet, mint júliusban.

Uralkodó kórokként valamennyi járásban az emésztési és légzési szervek hurutos bántalmi fordultak elő.

A heveny fertőző kórok közül előfordult: 1. Roncsoló toroklob 18 eset, 5 halálzással, 2. kanyaró 62 eset, halálzás nem történt, 3. vörheny 35 eset, 1 halálzással, 4. hőkhurut 18 eset, halálzás nem történt, 5. hólyagos himlő 1 eset, egy halálzással, 6. hasi hagnymáz 5 eset, 1 halálzással, 7. vérhas 1 eset, halálzás nem történt. 8. gyermekági láz 1 eset halálzással.

Rendőri bonczolat megejtetett 5 öngyilkos egyén hulláján.

Törvényszéki bonczolat 7 esetben ejtetett meg.

A vármegye területén — július hóban — egyenesadók címén: 97.413 korona 68 fillér, hadmentességi díj 796 korona 42 fillér, jogilleték és díjak 68.779 korona 75 fillér, bélyegjüvedék 50.696 korona, dohány jüvedék 194.540 korona 20 fillér.

Angusztus hónapban ideiglenes házadómentesség 11 esetben, fizetési halasztás pedig 1 esetben engedélyeztetett.

A p-ladány—f-gyarmati h. é. vasut mentén létesített ut-épitmények átvételét jóváhagyó keresk. miniszteri leirat a vármegye alispánjának adatott ki.

Kereskedelemügyi miniszternek a hollód-vészői helyi é. vasut céljaira Hollód község határában szükséges területek kisajátítása ügyében kelt — s a küldöttség határozatát helyben hagyó határozata az érdekeltekkel közöltetik.

A Hosszu-Pályi község és környékén megrendült közbiztonsági állapotok ügyében — belügyminiszter leirata alapján — felirat intéztetett a belügyminiszterhez, Hosszu-Pályi községben egy csendőrőrs felállításának elrendelése iránt.

A csillagtanyai vasut állomáshoz vezető ut kiépítése ügyében a kereskedelmi miniszterhez javaslat tetetett.

A vármegye 1900., 1901. évi közuti költség-előirányzata elfogadtatott s a vármegye közgyűléséhez bemutatattni rendeltetett.

Élesd község bírójának azon kérelme, a melyben a 18-ik számú órháznál az összes személyvonatok megállását elrendelni kéri, a kereskedelemügyi miniszterhez pártolólag terjesztette.

Gross és Inánd községek határain elszaporodott duvadak kiirtása céljából a hivatalos hajtvadászat elrendeltetett.

Ij. Kovács József piskolti bíró állásától felfüggesztetett.

Kolontáry János örvéni körjegyző felebezése — visszahelyezése ügyében — visszautasított.

Stern Dezső vársonkolyosi iparvasutjának bejárása folyó hó 25-ére tüzetett ki, s Szunyogh Péter alispán bizott meg a bejárás vezetésével.

Pecker István és Sternberg Lázár f-vásárhelyi lakosok mezőrendőri kihágási ügyében hozott I. foku ítélet megsemmisítetett.

A cigány-falvai, sarkad-kereszturi, belényesi (4) atyási és inándi tanítók részére korpótlék címén és Székelyhid községnek az óvoda segélyezése címén államségély iránt beadott kérelmek a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez pártolólag terjesztettek fel.

Monostor-Pályi községnek az állandó menedékház segélyezése iránt beadott kérvénye a miniszterhez felterjesztetik.

Bihar-Diószeg községnek a 2-ik óvoda felállítására halasztást kérő folyamodványa elutasított.

A borsi állandó menedékház vezetőnő díjlevele megerősítetett.

A mikló-lázuri posta-hivatal továbbra is fentartandónak jelentetett ki.

Tépén és Zsadányban új posta-hivatalok felállítása véleményeztetett.

A Czéczkén felállítandó új postahivatal kézbesítési körébe, a czéczkei körjegyzőséghez tartozó községek beosztása véleményeztetett.

Az új színház páholy-bérlői.

Örömmel jelentettük már, hogy az új színházban az első esztendőre az összes páholyok ki lettek bérelve, kettőt kivéve, a melyeket a város az idegenek részére, illetve nagy előadásra tartott fenn. Az új színház páholy-bérlői a következők:

Földszinten a jobboldalon.

- I. Páratlan és páros a város.
- II. Páratlan és páros dr. Hoványi Géza.
- III. Páratlan és páros báró Luzsénszky nővérek.
- IV. Páratlan Hlatky-család és Pallay-család és páros Pallay-család.
- V. Páratlan és páros Schwartz Ferencz.

Földszint baloldal.

- I. Páratlan és páros Glac Antal és Olasz Elemér.
- II. Páratlan és páros dr. Schlauch Lőrincz

III. Páratlan Sal Ferencz és dr. Grósz Albert és páros Sal Ferencz.

IV. Páratlan dr. Konrád Márk és páros Mis-kolczy Barna.

V. Páratlan br. Wildburg A. és páros dr. Kornstein Lajos.

Első emelet jobboldal.

I. Páratlan és páros Proscenium.

II. Páratlan és páros dr. Beöthy László és Balásházy-család.

III. Páratlan dr. Moskovits József és páros Moskovits Mór.

IV. Páratlan Frankó Endre és Huzella Gyula és páros Frankó Endre.

V. Páratlan Tóth és Beliczay és páros dr. Baróthy Akos.

VI. Páratlan dr. Radó Ignác és páros Bog-dán Jenő és Rothmann Jakab.

VII. Páratlan Léderer Dávid és páros Deutsch K. Ignác.

VIII. Páratlan Nyíry György és páros Nagy Lajos és Nadányi Jenő.

IX. Páratlan Száhlender Károly és páros Schwartz Márton.

X. Páratlan dr. Tassy Pál és páros Feiler József.

XI. Páratlan dr. Fráter Imre és páros Ri-manóczy Kálmán.

Első emelet baloldal.

I. Páratlan és páros Proscenium.

II. Páratlan és páros Berger Dániel.

III. Páratlan Fráter és Ember-család és páros dr. Fássy Lajos.

IV. Páratlan Moskovits Mór és páros Weisz Gábor.

V. Páratlan Sonnenfeld Zsigmond és páros Darvassy Lajos.

VI. Páratlan özv. Steiner Arminé és páros Papp György.

VII. Páratlan dr. Miheli Lajos és páros Oszterlamm Armin.

VIII. Páratlan Örlei Kálmán és páros dr. Döry Ferencz.

IX. Páratlan Kiss Elek és páros Gyémánt Mihály.

X. Páratlan Cziffra Gerő és páros dr. Gyémánt Jenő.

XI. Páratlan és páros báró Gerliczy Félixné.

XII. Páratlan és páros Des Echerolles-család.

Az a „defilirung.“

Annyi szó esett már a magyar sajtóban *Aulich* ezredes ismert kinos ügyéről, mely a branzai herczeggel szemben lefolyt, hogy már a közönség mindenféle alaptalan híresztelésnek felül benne.

Mesélték, hogy az ezredes diszben bocsánatot kért a hadnagtól, majd meg, hogy az egész 37. gyalogezred diszmenetben fog elvonulni a branzai herczeg előtt.

Mindez csak mese. Van azonban ennek a kérdésnek több érdekes pontja, a melyeket érdemes kissé jobban figyelembe venni.

Az első pont az, mely szomorú világot vet a külvilággal, a civillel szemben oly sokat hangoztatott Kameradschaft, Gemeingeist és Einigkeitre. Bár mennyit halljunk is katonáknál a bajtársi viszonyról beszélni, azt tényleg fel nem találjuk.

A többnyire előkelő, gazdag családból való, lóháton járó lovassági tiszt, lenézéssel vagy megvetéssel, jó, hogy ha még sajnálkozással tekint a rendszerint a vagyontalan, polgári származású, »pocsolyakerülő«-re, a kit egyáltalán rangján alulinak tartott. Hogy mindkettő az uralkodó kabátját, ugyanazt a kardbajt viseli, hogy mindkettő ugyanazt a zászlót szolgálja, az előttük nem jön számításba. S a szegény gyalogjáró bakatiszt irigységgel, tükös elkeseredéssel viseltetik önhitt, gőgös tisztársával szemben. Ezt a jelenséget látjuk az előbb irt esetben is.

A büszke lovastiszt a »hozzáálló« huszár-tiszti társaságot keresi a vendéglőben, de nem talál csak megvetett bakákat. Mi sem természetesebb, hogy szó nélkül távozik. E mellett azonban elfeledi a szolgálati szabályzatot, elfelejti a bajtársi illem és tisztelet szabályait. A lenézett társaságban ül a már több ízben kitüntetett ezredes, a ki ezt a viseletet nem állja meg szó nélkül, az csak természetes.

Az ezredes eljárása tehát nagy a feljebbvaló szempontjából, a ki a fegyelmet védi, mint a bajtárs szempontjából, a ki ezredbeli bajtársait védi, teljesen helyes és korrekt ezen okból az is, hogy a párbajra való kihívást el nem fogadta.

Mint felebblő szolgálati ügyből kifolyólag nem verekedhetett és nem verekedhetett azért sem, mert tiltja ezt a fegyelem.

Másik figyelemre méltó jelenség, hogy a közönség mindenképpen meg akar tudni valamit olyasféle elégtételről, amelyet *Aulich* ezredes fogna adni a kis hadnagnak. Némelyek már azt is tudni akarják, hogy *Aulich* ezredest átfogják helyezni ebből az ügyből kifolyólag.

Nos hát, a kik így gondolkoznak, azok nem ismerik sem *Aulich* ezredest, sem pedig a király gondolkodását katonai ügyekben.

Aulich Henrik mindenképp előtt egyike a legkitűzőbb katonáknak, a ki igen rövid idő alatt jutott ezredparancsnoksághoz s nem is fog soká itt maradni. Mint ilyen, nagyon jól tudja a tiszt jogait és kötelességeit, tudja, hogyan kell egy tisztnek társaságban viselkedni. Tehetséges, társaságban jártas, tapasztalt ember — ha ez jön összeütközésbe egy fiatal hadnagygyal, akkor nagyon meg kell gondolnunk, elítéljük-e az ezredest egyszerű vádra? Már pedig fentebb részleteztük az esetet s ezek a részletek mind *Aulich* mellett szólnak.

A király pedig, hacsak a tisztikarban a fegyelmet teljesen fel nem akarja forgatni, *Aulich* ellen nem dönthet.

E felől nyugodt lehet a közönség; de még nyugodtabb lehet a felől, hogy a királyi döntésről, nem fog megtudni semmit. Nem szokták katonáék a maguk ügyét-baját ország-világ elé vinni, az is csodálatos, hogy ennyi kiszivárgott a dologból.

A hadsereg érdekében pedig azt kívánhatjuk csak, hogy ilyen esetek minél ritkábban forduljanak elő.

Göre Gábor párbaja.

— Saját tudósítónktól. —

Az összeütközés.

Vigan folyt a bohém-mulatság a Bazár-vendéglőben péntek este vagy szombat hajnalban? nem bizonyos. Elég az hozzá hogy az egész kompánia meghatóttan énekelte már, hogy:

Nem tudom én hány az óra,
Nem vagyok én toronyóra!

Köztük a titkár ur is, *Kollár* Ferencz és *Czvikkere*.

Talán harmadszor énekeltek ezt, mikor kissé bizonytalan lépésekkel bebillegett Göre Gábor bíró ur (Kertész József). Bizonyosan nagyon felháborodott az éjszakai csend megzavarásán, mert első dolga volt hivatalosan és kissé türeljősszen valamit oda-szólni a titkár urnak.

A poharak kiürültek, a hang elakadt, kinos csend állott be. A titkár ur rögtön megbízott két bohémét ügye elintézésével; Göre Gábor Durbints sógort és a Kátsát kereste, de azok már a föld alatt voltak, a pinczében búslakodtak. Ő is két újságírórt kért tehát fel az ügy lovagias elintézésére.

A párbaj feltételei.

A titkár ur, mint a ki a lovagiasság szabályai val ismerősnek mondta magát, rögtön eltávozott. Erre a négy segéd — köztük *Dankó Pista*, az atyamester — rövid tanácskozás után kiegészítette magát a többi bohémekkel, sőt Göre Gáborral is; pár szót váltottak esőndben, halkan, aztán nagyot kacagtak s vig pohárszó mellett mulattak, míg csak valamelyik zsebében is egy tizfilléres kuczo-kuczo-kuczogott.

Reggel a titkárnak átadták a következő feltételeket:

»Pisztolypárbaj végkimerülésig, teljes bandázs-zsal, 150 lépésről, 50—50 lépés avansz, 8-szoros golyóváltás«.

Dankó még fölébe sugta:

— Jó lesz mindenről gondoskodni, tudja, *mindenről*. Nem akarom megijeszteni, de hát minden eshetőségre lehet számítani — és ilyen szigorú feltételek mellett valamelyik fél rendszerint ott marad. A párbaj déli 1 órakor lesz a Wolff-erdőben, addig van ideje. Különben — tette hozzá megindultan — számíthat rám minden körülmények közt ön is, szerencsétlen barátom és *esetleg* a hozzátartozói is. Csak hidegvér?

Ezzel ott hagyta a titkárt, a kinek izzadó sapát orráról gyászosan hullt le a *czvikker*.

Előkészületek.

A titkár a délelőtt levelek írására használta fel. Megható szavakkal bucsuzott el hozzátartozóitól. Szerencsétlenségére minden perczben megzavarta valamelyik bohém.

Vigasztalni jöttek.

— Ne féljen semmit, titkár ur. Göre Gábor 50 lépésről meglövi ugyan a legyet is, de ha maga nem lépi ki az avanszot, még talán megmenekül . . .

— Aztán nem is minden lövés halálos, a mely talál. Például ha a fél lába vagy a fél karja árán megmenekülne a haláltól, az még mindig jó üzlet. Egyik szem sem rossz csere, az meg éppen szerencse, ha hasba lövik. Két hónapig pihen az ágyban s ha meg nem hal, kutya baja utána! Csak bátorság!

Ilyen jóakaratu biztatások után a titkár még a végrendeletét is megírta.

A párbaj.

Öt kocsival vonultak ki a párbajhoz. A felek, négy »orvos«, tizenkét segéd. Mondanunk sem kell, hogy az orvosok is, segédek is mind a péntek esti társaság tagjaiból kerültek ki.

A titkárnak feltűnt a nagy szám.

— Miért jön ennyi segéd és ennyi orvos?

— Azért, nyugtatta meg *Dankó*, hogy halálos kimenetel esetén a felelősség többek közt oszljék meg s egyre egyre kevesebb jusson.

Csak ez kellett a titkárnak!

Mikor kiállították, azt sem tudta, hogyan vegye kezébe a pisztolyt.

— Igy ni, magyarázta *Dankó*, csövel kifelé, nehogy magát löjje meg. Aztán csak bátorság. Ha maga meglövi Görét, akkor épen menekül. Hát csak neki!

Igen ám, de mire kimérték a 150 lépést, a felek nem látták egymást.

— Az sem baj, mondta egyik katonaviselt segéd. Lépjük ki »kurzer Schritt«-ben.

Igy aztán feláltak olyan közel, hogy éppen látták egymást s megkezdődött a kegyetlen lövöldözés. A titkár ur előbb elsápadt minden lövésre, lassan azonban egész belemelegedett.

Természetesen golyó egyik csőben sem volt, ellenben annál jobban lefojtották a löport, csak hogy nagyot szóljon.

A hetedik golyóváltásnál egyszerre a szívéhez kap Göre Gábor, eldobja a pisztolyt s egy rettentő ordítással a földre vágódva, kinosan vonagolni kezd. Rögtön oda rohant a négy orvos, a 12 segéd; *Dankó* a titkárt is odavitte.

Rémes látvány tárult eléje. Göre Gábor inge csupa vörös volt (egy a zsebében eltört piros szirupos üveg tartalmától), egy csepp ráceppeint *Dankó* kezeljére is, a négy orvos pedig lemondóan intett a kezével.

— Nincs remény.

Hol a titkár?

Dankó tompán megszólalt.

— Halála előtt béküljön ki vele titkár ur Nyujtsa kezét.

A titkár nem felelt, mert — nem volt ott. Mikor látta, hogy Göre milyen kínosan vonaglik, ott hagyta a leesett czvikkerét is, egyik kocsiba ugrott s a lóhalálában Nagyváradra hajtatott.

Erre már Göre is magához tért, felugrott s együtt kaczagott könnyezésig az egész társasággal.

— Kár, hogy megszökött, szóló Dankó. Hazamenet meg kellett volna magyaráznunk neki, hány évi börtön vár rá, a városban pedig már készen várták volna a csendőrségtől az elfogatási parancsot. Még egy utolsó bucsu-bankettre bementünk volna a Bazárba s már ott várta volna az asztalnál Göre Gábor.

— Most hát utána, igyekezzünk megfogni!

Késő volt. A titkár kocsija egy félórával hamarabb beérkezett s bár Dankó is, a 12 segéd meg a 4 orvos is keresésére indultak, a megszeppent titkárt egész nap nem találták.

Este a kötelesség előhozta. Mikor az előadás megkezdődött, a pénztárnál megjelent a titkár is. Szerényen, félénken félrehúzódott, nem volt lelke, hogy kollégái közé menjen.

Dankó észrevette és a következő gyászjelentést adta át:

DANKÓ PISTA dalostársasága részvétel
jelenti

KERTÉSZ JÓZSEF

(Göre Gábor)

elhunyta. A megboldogult temetése holnap délután két órakor lesz.

Göre Gábor éli!

A titkár remegő kézzel, lesütött szemmel vette át a gyászjelentést, mikor a színpadon megszólalt egy jól ismert hang:

— Durbints sógor, talán lú kend, sajahaj?

Le nem lehet irni a titkár meglepetését. Lekapta, meg feltette az ujjonnan beszerzett czvikkert, Dankónak a nyakába akart borulni, meg Göréhez akart sietni, de nem tudott mást mondani.

— Ébren vagyok?

A közönség kaczagása és tapsa meggyőzte róla, hogy csakugyan ébren van. Már tudta mindenki az egész stiklét s a titkár rémült és meglepett arca csak annál nagyobb derűtséget keltett.

Pár perc múlva maga a titkár kaczagot legjobban, de megfogadta, hogy Nagyváradon többé bohémekkel mulatni nem fog.

Adolár.

UJDONSAGOK.

TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum (Schlauch-park) nyitva minden vasár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél 1-ig és d. u. 8—5-ig 20 fillérért. Kedden és csütörtökön d. u. 3—5-ig 40 fillérért. Más időben 1 korona.

* **Személyi hírek.** *Schlauch* Lőrincz dr. bibornok-püspök tegnap reggel a gyorsvonattal rövid tartózkodásra Budapestre utazott. — *Schlich* János jezsuita atya a nagyváradai egyházmegye papjai számára tartott lelkigyakorlatok után vasárnap éjjel Kalocsára utazott.

* **Erzsébet királyné emlékezetére** szept. 10-én d. e. gyászmise lesz a Hofburg plebánia templomában.

* **József kir. herceg balesete.** Mint örömmel értesülünk, *József kir. herceg*, a kit tegnapelőtt sajnálatos baleset ért, már annyira jobban érzi magát, hogy tegnap délután az alsuthi parkban kikocsizhatott. *József Agost kir. herceg* és *Fülöp orleánsi herceg*, a kik a baleset hírére Alsuthra siettek, tegnap délelőtt 10 órakor visszaérkeztek a fővárosba.

* **Szobormegáldás Hegyköz-Ujlakon.** Szép ünnepély folyt le tegnapelőtt Hegyköz-Ujlak

községben. *Fodor* József izléses, igen szép Szűz Mária-szobrot emeltetett, melyet a vasárnap szent misén *Badzey György* csatári plebános áldott meg. Ünnepi szent beszédet *Krisztik* János nagyváradai s. lelkész mondott.

* **Az esztergomi jubileum epilógusa.** A kilencszázados jubileum végrehajtó bizottsága elnökéhez, *Bollizár* József püspök, érseki ált. helynökhez a hercegprimás meleghangú köszönő levelet intézet.

A leirat a következő:

Magyarország Bibornok Hercegprimása.

3517. szám.

Méltóságos és föltisztelendő Püspök, ált. érseki Helynök Ur!

Elmultak az emlékezetes napok.

Lezajlottak azok az ünnepek, amelyeket szeretett székvárosom falai között mult hó 14. és 15-én a kereszténység meghonosítása és a királyság megalapítása kilencszázados évfordulójának szenteltünk.

Az ünnepek sikere — mint azt előre vártam és hittem — oly fényes volt, hogy a nevezetes alkalomhoz teljesen méltónak bizonyult.

Jól eső örömmel láttam, hogy a t. lakosság vetélkedve igyekezett az ünnepek fényét és sikerét előmozdítani.

A siker érdemének oroszlánrésze azonban Méltóságodat és azon bizottságok t. tagjait illeti, amelyek az ünnepek előkészítésében a legnagyobb odaadással, lankadhatlan kitartással fáradoztak.

Fogadja azért is Méltóságod legmelegebb elismerésem és köszönetem kifejezését. Méltóztassék egyúttal ezen elismerésem és köszönetem nyilvánítását első sorban a tek. katonai, megyei és városi hatóságoknak, továbbá mindazon bizottsági tag uraknak tudomására adni, akik oly lekötözött szíveséggel és készséggel szentelték idejüket és erejüket az ünnepség előkészítésének. A t. városi közönséget is méltóztassék forró köszönetemről értesíteni.

Megújítva ez őszinte köszönetnyilvánításon, állandó nagyrabecsüléssel és jóindulattal maradok

Budapesten, 1900. évi augusztus hó 22-én

Kolos,

bibornok, hercegprimás.

Ő Eminenciája Esztergom polgáraihoz is hasonló szívélyes köszönő szöveget intézett, a mely falragaszokon közöltetik a polgársággal. Dr. *Walter* Gyula praelátus pedig a jubileumi ünnepélyek történetét, lefolyását külön munkában fogja megírni.

* **Kitüntetett tanférfit.** A párisi nemzetközi kiállítás juryja dr. *Tóth* Mihály közspolgári iskolai igazgatót, az általa feltalált és készített *geológiai képekért* (új szemléltető taneszköz) *bronz éremmel* és a közreműködők *ezüst* érmével tüntette ki.

* **Elhunyt városi tisztviselő.** *Raffay* Mihály városi számtiszt pár évvel ezelőtt a tulterhelt munkától agylágyulásba esett s a kiváló tisztviselőt egy budapesti elmegyógyintézetbe kellett szállítani. Azóta ott volt eltemetve az éltalottak között. Halála vasárnap következett be. Sógora, *Szűts* Dezső városi aljegyző, felutazott Budapestre a temetésre. Béke poraira!

* **A vármegye költségvetése.** Biharvármegye állandó választmánya tegnap délelőtt ülést tartott, a melyen a vármegye jövő évi költségvetését mutatta be a főszámvevő. A költségvetést tudomásul vették. A közszükségleti pótdóra nézve kimondotta a szakosztály, hogy az 4%-ra emelendő.

* **Alapkő letétel.** Szeptember 2-án a bihar megyei *Sarkad* közönsége ritka ünnepélynek volt tanuja. Délelőtt 11 órakor a sarkadi r. kath. hívek részére a vallásalap és egyesek áldozatkészségéből emelendő új templom alapköve letételének ünnepélye volt, melyen a békési esperes-plebános, *Knie* Antal és a helybeli plebános *Kreznérich* György végezték a szívet-lelket felemelő egyházi szertartást. — Megható volt az Isten háza fundamentumába helyezett irat felolvasása, majd utána a vezér-

emberek kalapácsütése, melynél szebbnél-szebb jelmondatok hangzottak el. Az esperes magas színvonalon álló beszédet tartott; *Papp* Károly kántor pedig alkalmi himnust énekelt, azután áldást kértek Istentől az Ő dicsőítésére emelendő templomra, a pápára, apostoli királyunkra, édes magyar hazánkra, dr. *Schlauch* Lőrincz bibornok-püspökre és a hívek lelki üdvösségére. A fényes és megható egyházi szertartást gazdag lakoma követte *Kreznérich* György plebános asztalánál hol lelkes pohárköszöntők hangzottak el és tették emlékeztessé a napot azok előtt, kik az ünnepélyen részt vettek.

* **Jubileumi ünnep Kolozsvárt.** *Majláth* Gusztáv gróf erdélyi püspök f. évi október 25-e táján, a státusgyűlés idején három napi ajtatosságot rendez s a kolozsvári csodatevő Szt. Szűz kegyképe előtt rója le egyházmegyéje hátlját az idei kettős jubileum alkalmából.

* **Torlasz a Bémer-téren.** A hanyagságnak a legmagassabb foka az a rendetlen zűrzavar, a mely a volt Bazár-szorosban s a Bémer-téren van most. Összevissza kő- és földgarmadák vannak s a közlekedés természetesen csak a legnagyobb nehézségekkel tartható fenn s ki van téve a járó-kelő közönség állandóan a veszélynek. Tegnap a tanácsülésen a főkapitány is felszólt ezen türethetetlen állapotok miatt, de intézkedni alig tud, mert a vállalkozó másra tolja a hanyagságot s nehéz dűlőre jönni, hogy ki hát a hibás. A mérnöki hivatal intézkedik, hogy a forgalmi akadályok még ma elháríttassanak.

* **Uj rend a piacon.** Az új vásári helypénz és vámszabályzat október hó elsején lép életbe. Erre nézve a városi tanács már megtette az intézkedéseket. A legnagyobb ujtás ebben az, hogy mindazon nagyváradai elárusítók kötelesek helypénzt fizetni, a kik nem a saját gyártmányukat árulják. A tanács ebből nagyobb összeg bevételét reméli.

* **Jóváhagyott alapszabályok.** A »Berettyó-ujfalui jótékonyági temetkezési egyesület« alapszabályait a m. kir. belügyminiszterium f. évi 62.897. szám alatt a bemutatási záradékkal ellátta. — A »Csornai katolikus legényegylet« alapszabályait a m. kir. belügyminiszterium, f. évi 78.409. szám alatt, a bemutatási záradékkal ellátta.

* **A Városliget ügye.** A Városliget ügyével foglalkozott tegnap a városi tanács. *Rátkay* József, a ligetjeddigi fentartója kérte a közgyűlést, hogy költségei fedezésére a szokásos 500 korona segélyt engedélyezze. A tanács tagok azonban ellene nyilatkoztak a kért összeg kifizetésének s a liget átvételét hangoztatták s tudni sem akarnak arról, hogy *Rátkayt* kárpótolják a ligetre kiadott költségeiért. A kérelmet kiadták véleményezés végett a gazdasági tanácsosnak.

* **Véletlenségből öngyilkosság.** *Varga* Gábor komádi-tanyai birtokos a napokban kiment a földjére vadászni. Utközben megnézte az aratókat s fegyverét, hogy utjában ne legyen, hanyagul egy szekérre dobta. Az ütés következtében a serétre töltött fegyver elcsúszott s *Varga* Gábornak tüdejét több helyen átlötte, ki a szenvedett sérülés következtében azonnal meghalt.

* **Hírek a jogakadémiáról.** Megnyitak már az alma mater ajtai s a vakáczió át csendes jogakadémia falai között újból felelevenedett az élet. Nemsokára a választások is meg lesznek és a korteskedés már javában folyik. Az önképzőkör elnöki tisztre *Ormay* Lajos joghallgató van kizemelve. A segélyegyleti elnökjelölt: *Knapp* Lajos a többség jelöltje, kinek megválasztása bizonyos és *Sebő* Mihály, a kinek szintén nagy pártja van. A *Knapp*-pártiak pénteken este nagy pártvacsorát tartanak a *Schüch* vendéglőben. Mind a két párt erősen szervezkedik, hogy elkészüljenek a döntő ütközetre.

* **A színház megnyitása.** Nagyvárad városi bizottsága megállapította a színház megnyitó ünnepélyének programját, de a részletek kidolgozására és a rendezéssel járó teendők végzésére szükséges, hogy legyen a ki vezesse az egész ünnepély lefolyását. A színházi bizottság határozatához képest dr. **Hoványi Géza** átiratban megkereste a polgármestert, hogy a megnyitó ünnepély rendezésére a tanács és a színházi bizottságból egy öt tagú bizottságot alakítson.

* **A vendéglősök és kávéosok mozgalmá.** Ezelőtt évekkkel kimondotta Nagyvárad városi törvényhatósága, hogy a kávéházak, vendéglőkre évenként rendőri felügyelet címén 20—20 frtot ró ki. Ezen határozatot most akarja a város végrehajtani, akként, hogy 3 évről egyszerre követeli az összeget. Ez ellen a vendéglősök és kávéház tulajdonosok mozgalmat indítottak. A kispiazi bódékban áruló kávéosokra is kiérték ezeket az összegeket, de ez csak tévedésből történt. — A mozgalmról a következőket írjuk:

A nagyvárad vendéglősök és kávéosokipar-társulatának elnöksége vasárnap d. e. 10 órára értekezletre hívta mindazokat, a kik a 20 frtos rendőri felügyeleti díjjal megadóztattak. — Az értekezleten meg is jelentek majdnem mindnyájan és miután Czeglédy Sándor elnök ismertette az egybehívás célját, az értekezlet elhatározta, hogy a felügyeleti díj megszüntetése és a kivetett díj behajtásának felfüggesztése végett küldöttséget meneszt a főkapitányhoz és a polgármesterhez. A küldöttség tagjai voltak: Czeglédy Sándor társ. elnök, Stern Herman, Hillinger Lipót, Hillinger Miksa, Demetrovics Miklós, Kovács László, özv. Imre Jánosné, Moskovits Izrael, Hillinger Fülöp, Róth József, Kriszta Sándor, Zborill Ferencz.

A küldöttség előbb — Rimler Károly főkapitány nem lévén otthon — Gerő Ármintól tb. főkapitányt kereste fel, ki előtt Stern Herman kérte a küldöttség nevében a díj megszüntetését, illetve a behajtás iránt kiadott rendelet felfüggesztését, kimutatóván beszédében a díj tartóhatatlanságát.

Gerő Ármintól kijelentette, hogy a maga részéről helytelennek tartja eme díj szedését, ezáltal azonban a rendelet nem függesztheti föl, mert a főkapitányt ilyen kérdésben csak akkor helyettesíti, ha nincs Nagyváradon. Egyidejűleg megígérte, hogy a maga személyében mindent elkövet a szabályrendelet eme §-ának megváltoztatása érdekében. Gerő Ármintól eme kijelentését a küldöttség lelkesen megőljenezte.

Gerő Ármintól a küldöttség **Komlóssy József** h. polgármesterhez ment s ő előtte is Stern Herman mondott beszédet, kérve a behajtási rendelet felfüggesztését.

Komlóssy József válaszában kijelentette, hogy addig, míg a jogügyi bizottság be nem terjeszti véleményét, a behajtás iránt kiadott rendeletet felfüggeszti és megígérte, hogy mikor az ügy a tanács elé kerül, maga részéről oda fog hatni, hogy ez a díj megszüntetessék és a városi szabályrendeletnek erre vonatkozó §-a töröltessék.

A küldöttség örömmel vette tudomásul a biztató választ s nincs kétség, hogy a rendőri felügyeleti díj nem sokára a múlté lesz.

* **Himen.** Dr. **Winkler Lajos**, margittai ügyvéd, **Winkler Lajos** tanár és hírlapíró kollégánk fia, — szeptember 11-én vezeti oltárhoz S.-A.-Ujhelyen **Fejér Olga** kisasszonyt, özv. **Fejér Andorné** leányát.

* **Hadmentességi adókivetés.** A magy. kir. pénzügyigazgatóság érvényesítésével ellátott 1900. évre szóló hadmentességi díj kivetési lajstromok az 1883. évi 44. t.-cz. értelmében 8 napi közszemlére folyó hó 6-tól 13-ig bezárólag a városi adóhivatal I. számú szobájában azon figyelemzetéssel tétetnek ki, miszerint azt az érdekeltek megtekinthetik és hadmentességi díjuk elleni netaláni felszólamlásukat Nagyvárad városi közigazgatási bizottságához 15 nap alatt benyújthatják. Nagyvárad, 1900. évi szeptember hó 31-én. **Bordé Ferencz**, tanácsnok.

* **Hány zsidó van a világon.** Londonban minden esztendőben megjelenik a Statesmann's Year Book című statisztikai évkönyv, amelynek egyik érdekes részét a zsidók statisztikája képezi. Ez évkönyv most megjelent adatai szerint a zsidók eloszlása a föld kerekén a következő:

Nagy-Britannia is Irorszag (London nélkül) 25.700, London 67.000, India 19.194, Fokföld 3900, Uj-Dél-Wales 5484, Queensland 809, Dél-Ausztrália 840, Tasmania 84, Victoria 6459, Nyugat-Ausztrália 62, Abesszinia 140.000, Argentina 7000, Ausztria 1.143.000, Magyarország 1.000.000, Belgium 4000, Dánia 4080, Franciaország 206.580, Tunis 45.000, Németország 567.000, Görögország 5192, Olaszország 38.000, Luxemburg 1054, Marokko 150.000, Hollandia 12.775, Oranje 113, Perzsia 35.000 Peru 498, Románia 300.000, Portugália 1000, Oroszország 3.000.000, Szerbia 4652 Transzval 10.000, Spanyolország 402, Svéd- és Norvégország 3402, Svájc 8069, Törökország 500.000 Bulgária 28.307, Egyiptom 25.000, Arabia 25.000, Észak-Amerikai Egyesült Államok 130.496.

* **Az új sertésvásártér.** Az új nagyvárad sertésvásártér áthelyezésének kérdése okoz gondot most a városi tanácsnak. A vásártér berendezése sürgős, mert október hónaptól már ott akarják megtartani a sertésvásárokat. A berendezés azonban hosszabb időt vesz igénybe, mert a terület feltöltése, a kerítés és az aklok elkészítése októberre nem lesz kész, miért is egyelőre csak a hely feltöltését és a bekerítést sürgetik s az aklokat a következő hónapban készítik el.

* **Az erdődi vár.** Petőfi nászának és rövid boldogságának regényes színbélye: az erdődi vár, a szatmár-erdődi vasut megnyitása óta folyton nagyobbodó vonzó erőt gyakorol a kiránduló közönségre és turistákra. Annyian keresik fel e várat és annak árnyas kertjét, hogy a fenntnevezett vasut igazgatósága elhatározta, hogy naponként különvozzatot fog oda meneszteni. A szatmári polgárság körében mozgalom indult meg, hogy e történelmi nevezettségű helyet emléktáblával fogja megjelölni, ami iránt Szatmár város legközelebbi ülésén indítványt fognak benyújtani. Az ünnepélyre meghívják a Petőfi-társaság elnökségét és számos irodalmi és művészeti kitűnőséget, valamint a sajtót.

Kinai háború.

A háború mai állásáról a következő távirataink szólnak:

A kínaiak lázongása Nankingban.

Sanghai, szept. 3. (Saját tud. távir) Nankingi jelentések szerint a rizstermés az ottani szárazság miatt nagyon gyöngye volt. Az ott lakó idegeneket zaklatják, az angol konzult sértegetik. Az izgatottság újabb idegen csapatok partra szállása miatt még inkább növekedett. Li-Hung-Csang tegnap reggel meglátogatta a francia konzult és hosszasan tárgyalt vele.

A hatalmak egyenetlenkednek.

London, szept. 3. (Saj. tud. távir.) Reuter ügynökségnek legújabb távirati jelentése szerint a hatalmak egyenetlenkednek, melyet folytonos bujtogatással **Li-Hung-Csang** herczeg egyre szit.

A szövetséges haderő.

Páris, szeptember 3. (Saját tud. távir.) Az itteni japán követség szerint a Pekingbe vonult szövetséges haderő a következő: Japán 6600 gyalogos, 220 lovas, 450 műszaki katona és 53 ágyú; orosz 3300 gyalogos 180 lovas és

22 ágyú; angol 1832 gyalogos, 400 lovas és 13 ágyú; amerikai 160 gyalogos, 150 tengerész; 75 lovas és 6 ágyú; francia 400 tengerész 18 ágyúval.

A császári palotát megszállották.

Bécs, szept. 3. (Saj. tud. távir.) **Mária Terézia** hadihajó parancsnoka táviratban jelentette, hogy a kínai császár palotáját valamennyi hatalmasság csapatai megszállották. A császári palotán az **osztrák-magyar** hadilobogó is ki van tűzve.

A német császár nem enged.

Berlin, szept. 3. (Saj. tud. távir.) Egy berlini újság ma reggel megjelent számában az írja, hogy **Vilmos** német császár tisztek körében kijelentette, hogy **Pekinget semmi esetre sem adja föl, még azon esetben sem, ha az egész hadsereget kellene mozgósítania.**

EGYESÜLETEK

Választmányi ülés a kath. körben

A nyári szünet után szerdán d. u. fél 6 órakor tartja a kath. kör első választmányi ülését.

Orvosok gyűlése.

Az Országos Orvos-Szövetség Nagyvárad fiókja f. évi szeptember hó 6-án délután 5 órakor az orvos-egylet helyiségében rendkívüli közgyűlést tart, melynek tárgyát a választmány indítványai fogják képezni. Dr. **Grósz Menyhért**, titkár.

Az orvos-egylet gyűlése. A Biharmegyei

Orvos-Gyógyászati- és Természettudományi Egylet folyó évi szeptember hó 5-én délután 5 órakor (Uri-uteza, Akadémia) szakülést tart, melyen dr. **Konrád Béla**, dr. **Rácz Ödön** és dr. **Fráter Imre** fognak előadást tartani. Kelt Nagyváradon, 1900. szeptember hó 1-én. Dr. **Edelmann Menyhért**, egyleti titkár.

IRODALOM.

Néptanítók zsebnaptára. **Ember János**, Budapest fő- és székvaros kir. s. tanfelügyelője a **«Néptanítók zsebnaptára»** szerkesztésével, melyben évről-évre a legszükségesebb és leghasznosabb tudnivalókat adja közre a tanítóság számára, nagy szolgálatot tesz a tanítói karnak. Most megjelent az 1901-ik évre ez a szaknaptár, a mely már nélkülözhetetlen zsebkönyve lett a tanítóságnak, a melyet évről-évre az iskola idény kezdetén vár. A **«Néptanítók zsebnaptára»** az 1901-ik évre már megjelent és 1 koronányi csekély összegért, csinos kiállításban kapható. Megjelent **Lévai Mór** kiadóhivatalában **Ungvárt**.

Igazságszolgáltatás.

A gyilkos cigány. **Varga János** egy vasárnap reggel zsebébe tevén az egész heti keresetét, a városba indult fiatal feleségével. A felesége hol ebbe, hol abba a boltba tért be valami kis élelmiszert vásárolni, **Varga János** pedig mindig a bolt mellett legközelebb álló korcsmába tért s mire az asszony a holmikát bevásárolta, a kedves élete párja annyira leszopta magát, hogy alig tudott hazatérni. Mikor meglehetősen hosszú fáradságos és kínos botorkálás után nagynehezen a cigányfertályra billegett, egy füstös palota előtt három kormos legény ugyancsak blattozott és gusztálták a kártyát, mert hát ettől függött a bank, no meg a bankár sorsa is. . . Azt az uri **huszonegyel**

játszották, mikor a városból haza imbolygó Varga is hozzájuk telepedett. Kivette megmaradt pénzét és ő is játszott a bankra. Azonban a dolog rosszul ment. Mindig többet, vagy kevesebbet látott, mint a mennyit kellett volna s épen ez volt a megölő betűje. Kártya perdült, kártya ment s a Varga moré piczulái is elusztak. Végre teljesen tisztán állott, nehéz szívvél, azonban annál is könnyebb zsebekkel.

Sehogy sem tetszett ez neki s az elnyert pénzt visszakövetelte. Ezen a legkevésbé gentleman eljárás *Hendre* Gábor annyira felindult, hogy felháborodásának nyomban három kemény nyakleves kíséretében kifejezést is adott. No de *Vargának* sem kellett több. Szeme a nagy dühében vérben forgott s egy éles késsel támadt sértőjére és a fejébe döfte.

Hendre a nagy sérülés folytán pár perc múlva kiszenvedett.

Ezért kellett *Vargának* tegnap a vádlottak padján ülnie. A kir. törvényszék *Milye* Gyula trvszéki bíró elnökelete alatt a gyilkos cigányt, tekintetbe véve részeg állapotát és felindulását, *egy esztendei és hat havi börtönrre* ítélte el.

Az ítélet jogerős.

TANUGY.

Értesítés. A Nagyvárad *Keresedő Tanoncziskolába* a beiratások szept. 9. 10. 11. és 12. napjain fognak megtörténni mindig délután 6-ig. Beíráskor fizetendő 20 koronatanulmánydíj fejében és 30 fillér az ellenőrző könyvecskéért. Az előadások szeptember hó 16-án okvetlenül megkezdődnek, tekintet nélkül az addig beírt tanulók számára. Aki tehát tanonczát a jelzett határideig beiratni elmulasztja, az előfoku iparhatóságnál be fog jelenteni a további *szigorú* eljárás végett.

REGÉNY-CSARNOK.

Balny város titka.

Regény.

Franciaából fordította: K-ö.

VII.

35.

— Ön sokra becsüli szerény tehetségemet. Sokat gondolkoztam a dolgról, ennyi az egész.

— De önnek köszönjük, hogy végre a vizsgálat helyes nyomon fog indulni.

— Én azonban még mindig látok bizonyos homályos pontokat, bár az eset egészben véve világos.

— Hogy-hogy?

— A gyilkos bizonyára régóta készült erre a betörésre. Kitanulmányozta a ház tájkát, érintkezésbe lépett Péterrel, kitől a házi szokásokra nyerhetett felvilágosítást. Mikor elszánta rá magát és kellőleg tájékozva is volt, a bűntény délutánján a vizille-i erdőbe ment, szándékosan is a jegyző háza közelében tartózkodván, hogy a gyanút ez által is elhárítsa magáról. Éjjel, nem tudni hány órakor bement a kertbe, a lépcsőházon át az irodába hatolt s a meglepetéséből még fel sem ocsudott közjegyzőt agyonütötte.

— A görbeavassal?

— Nem csak azzal, ez valószínűleg csupán a holttest szétroncsolására szolgált.

— De honnan tudhatta Déols, hogy a közjegyzőnél nagyobb összeg pénz van?

— Gondolhatta, hogy egy közjegyzőnek mindig nagyobb összeg pénzt kell magánál tartania.

— A véletlen e tekintetben nagyon kedvezett neki.

— Bizonyára jobban, mintsem maga is remélni merete volna. Miután pedig elvégezte dolgát, fölment Ledoux szobájába, megmosdott, előkeresett a szekrényekből néhány ócska ruhadarabot melyek nem tették feltűnővé s melyek elveszte nem volt szembeötlő, egyttal, hogy

magát még felismerhetlenebbé tegye, megborotválkozott s az ablakon kimászva a pályaudvar felé tartott.

Itt felszállott az éjjeli vonatra s midőn a mérrouville-i állomást elhagyták, az ablakon kibotba saját ruháit.

Boislevant mosolyogva szólt:

— Tudja-e, hogy az ön gyilkosa minden ügyessége mellett egy nagy oktalanságot követett el.

— Hogy-hogy?

— Mielőtt ledobta volna ruháit, mi az ördögnek tette a nadrája zsebébe a kertajtó kulcsát?

(Folyt. köv.)

TAVIRATOK.

Szell Kálmán Bécsben.

Bécs, szept. 3. (Saját tud. távirata.) *Szell* Kálmán magyar miniszterelnök ma délután Bécsbe érkezett. Még a délutáni órákban *Goluchovszky*, *Körber* és *Kállay* miniszterekkel fontos ügyben konferált. Hir szerint a Reichsrathot még e héten *felosztatják*.

Bécs, szept. 3. (Saját tud. távirata.) *Szell* Kálmán utazása a Wiener Tagblatt szerint összefügg a király döntésével. A helyzet a jövő héten lesz és *Körber* miniszterre nézve kedvező lesz és a Reichsrathot *felosztatják*.

Mihajleanu gyilkosai.

Bukarest, szept. 3. (Saj. tud. táv.) A hivatalos lap Mihajleanu meggyilkolása ügyében hat bírói végzést közöl, a melyek Szaravov Borist, Kovacsak Vladimirt., Davidovot, Ikonanovot, Trolevet és burlakov Sándort mint bűntársakat vizsgáló bíró elé idézi. Minthogy a nevezettek nincsenek a hatóságok hatalmában, in contumaciam fogják őket elítélni.

A Transzválból kiutasított magyarok.

Bécs, szept. 3. (Saját tud. távirata.) *Goluchovszky* külügyminiszter erélyes hangon jegyzéket intézett az angol kormányhoz a Transzválból kiutasított osztrák-magyar alattvalók ügyében. A külügyminiszter teljes kárpótlást követel a kiutasítottak részére.

A szerb miniszterelnök völegény.

Belgrád, szeptember 3. (Saját tud. táv.) *Marnikovich* szerb miniszterelnök a legközelebb feleségül veszi *Petrovics* asszonyt, *Dragina* unokatestvérét.

A párisi olasz nagykövet visszahívása.

Páris, szeptember 3. (Saj. tud. táv.) A »Libre Parole« szerint *Usivoff* herceg orosz nagykövetet nemsokára visszahívják állásáról. Helyét *Giers* pekingi követ foglalná el. — Több lap jelentése szerint a czár szeptember 18-án érkezik Párisba, Pétervárról már sok titkos rendőr érkezett ide a biztonsági szolgálat szervezésére.

Pestis Skóciában.

Glasgow, szeptember 3. (Saját tud. táv.) Egy fiatal asszony, a kinek lakása nem messze esik attól a helytől, a hol az első pestis esetek előfordultak, pestisben meghalt. A szomszédokat a kellemetlen bűz tette figyelemessé, mire betörték a lakásba és az asszonyt halva találták ágyában, anyját pedig csaknem eszméletlenül a földön.

A román-bolgár konfliktus.

Pétervár, szeptember 3. (Saját tud. táv.) Félhivatalos jelentés szerint az orosz kormány tudatta a bolgár kormányval, hogy Ausztria-Magyarországgal egyetértőleg nem fogja tűrni, hogy a maczedón kérdéssel komplikációk támasztassanak a Balkán-félszigeten. Az orosz kormány egyttal inti a bolgár kormányt, hogy Romániának teljes elégtételt nyujtson.

A délafrikai háború.

Pretória, szept. 3. (Saj. tud. táv.) A kék elpusztították a vasutat a klipriveri állomás mellett és fölgujtottak egy 28 kocsi-ból álló vonatot. A pretóriai burgherek mind úgy vélekednek, hogy a háborúnak nemsokára vége lesz. Azt mondják, hogy ha az angoloknak sikerül a Delagoa öböl felé vivő vasutat hatalmukba keríteniök, a búrok kénytelenek lesznek visszavonulni Busfedt egésszegtelen mocsaras vidékére.

A búrok tömörülnek.

Badfontein, szept. 3. (Saj. tud. táv.) Buller tábornok tegnap a lydenburgi uton 14 mérföldnyire haladt előre és átkelt a Krokodilus folyón. A búrok összevonják haderejüket a Krokodilus-hegyek között, a hol a karolinai és ermelói kommandókon kívül valamennyi csapatok együtt vannak.

Transzvál annektálása.

London, szeptember 3. (Saját tud. távirata.) A lapok jelentése szerint *Roberts* lord szombaton Belfastban proklamációt bocsátott ki, a melyben Transzvál formálisan annektálja.

Ujabb harcz.

Fokváros, szept. 3. (Saját tud. távirata.) *Plumer* ezredest tegnap reggel kiküldték, hogy a Pinnaar-Rivertől Keletre lévő pretóriai csapatokat elűzze, a mi hosszas harcz után sikerült is neki. — *Plumer* 25 bűrt fogott el és 90 Martini-puskát, 1000 barmot és 51 szekeret ejtett zsákmányul.

Politika az iskolában.

Berlin, szept. 3. (Saját tud. távirata.) Halleben a Szedánünnepek alkalmával az iskolában utalás történt a francia-német fegyverbarátságra Kinában. A tanárok ezt az iskola-szék rendelkezésére tették.

Egy kutató a mórok kezében.

Páris, szeptember 3. (Saj. tud. táv.) *Matin* egy táviratot közöl, a mely *Blauchet* kutatót érkezett, a kit a nevezet lap Agrár kutatására kiküldött és a mórok elfogtak. *Blauchet* azt táviratozza, hogy utitársával együtt kiszabadult a fogságból és St. Louis felé tart.

Konfliktus a német császár és a birodalmi gyűlés között.

Berlin, szept. 3. (Saj. tud. távirata.) Egyes lapok attól tartanak, hogy a császár és a birodalmi gyűlés között komoly konfliktus fog kitörni egyrészt a Reichsrath egybe nem hivatása, másrészt pedig egy külön ázsiai hadosztály alakítása miatt, a mi a alkotmányba ütközik. »Berliner Tagblatt« szerint lehetséges, hogy ismét olyan konfliktus lesz a korona és törvényhozás között, mint amilyent 1864-ben *Bismarck* idézett fel alkotmányellenes eljárásával. Még a konzervatív »Kreuzzeitung« is a birodalmi gyűlés azonnali egybehívását követeli.

Szenzációs gyilkosság.

Budapest, szeptember 3. (Saját tud. távirata.) Bulgáriából érkezett sürgöny szenzációs gyilkosság hírért hozta. *Rumancsuk* tanító szolgálja borzasztó bosszút állott, melynek hat áldozata van. A tanító családjánál öt uriaszony volt uzsonnán, a mikor az elvetemedett szolgálót kevert a kávéba. A megmérgezett kávéból Rumancsuk felesége és az öt vendég rosszul lett és kínos szenvedés után mind a hat asszony meghalt. A gyilkos szolgát elfogták.

KOZGAZDASAG.

Farmbérletek a kincstári birtokon. *Darányi* földmívelésügyi miniszter több kincstári birtokot farmbérletileg kezelte. Így *Dantován* a Böre birtoktesten, nemkülönbön *Gyirokon*, *Jezvinben* farmgazdálkodás folyik, a bérlők a szerződés szerint való beépítéseket és gazdasági investíciót pontosan teljesítik. A miniszter gondoskodott, hogy a farmok jó közlekedési utakkal láttassanak el s ez évben is több állami építkezés történt. Különös figyelemmel vannak a népoktatásra és arra a népművelődési és gazdasági haladásra, melyek e farmokon a modern gazdálkodásra vezetnek. A bácskai farmok részben amellet szólnak, hogy mintaszerű vezetés és irányítás mellett hazai földön is szépen prosperálnak.

Reich Jenő és Társa

Tőzsde jelentése.

— A Tiszántúl eredeti távirata. —

Határidők.

Budapest, szept. 3.	
Buza októberre	7.60
Buza júniusra	8.02
Tengeri	6.10
Rozs okt.	7.48
Zab okt.	5.30
Káposzta, repce, aug.	—

Értéktőzsde.

Budapest, szept. 3.	
Osztrák hitel	666.50
Magyar hitel	685.50
Allamvasut	668.75
Rimamurányi	534.50
Magyar jelzálog	429.—
Salgótarjáni	—
Wagon-kölcsön	—

Hivatalos árfolyamok

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1900. szept. 3-án.

Magyar aranyjárdék 4%	96.10
Magyar koronajárdék	90.70
Magyar vasuti kölcsön aranyban 4 1/2%	100.—
Magyar vasuti kölcsön ezüstben 2 1/2%	99.60
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	97.50
Magyar földterhermentelési kötvény 4%	90.30
Italmérségi jog megváltási kötvény	98.05
Horvát-szlavón földterhermentelési kötvény	92.50
Magyar nyereség-sorsjegy-kölcsön	159.—
Tiszaszabályozás szegedi sorsjegyek kölcsön	140.—
Osztrák járadék papírban	97.35
Osztrák járadék ezüstben	97.20
Osztrák járadék aranyban	97.15
Osztrák korona járadék	97.40
Osztrák államsorsjegyek	183.—
Osztrák magyar bankrészevény	17.05
Magyar hitelbankrészevény	686.—
Osztrák hitelintézet részevény	667.—
Párisi vista	—
20 frankos arany (Napoleon'd'or)	19.27
Németbirodalmi márka	118.26
London vista	—
20 márkás arany	28.65

SZERKESZTOI POSTA.

K. A. (Helyben.) A színésznövendékek előadásáról egyebek közt azért sem írhatunk, mert jegy kezünkhöz nem jutott.

A szerkesztővel felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

ÉRTESETÉS.

Tisztelettel tudatom az igen tisztelt vevőim és a n. é. közönséggel, miszerint

Fő-utca, Rimanóczy-házban levő

hentes üzletem

teljes átalakítása és újonnan berendezése végett

az eladás

augusztus 21-től kezdve üzlet-helyiségem udvarán felállított fasátorban és fióküzletemben, ifj. Popper József fűszerkereskedése mellett eszközöltetik.

A n. é. közönség további pártfogását kérve

teljes tisztelettel

Fröhlich János.

VASUTI MENETREND.

Érvényes 1900. évi május 1-től.

Budapest—Nagyvárad—Kolozsvár.							Kolozsvár—Nagyvárad—Budapest.							Püspök-Ladány—Debreczen—Érmihályfalva.										
	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		V. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	Sz. v.	Gy. v.	V. v.		Sz. v.	Sz. v.	Gy. v.	Gy. v.	Sz. v.	V. v.	
Budapest ind.	6 50	8 30	1 55	5 45	9 15	—	Kolozsvár ind.	—	5 23	7 —	12 32	6 13	11 01	P.-Ladány ind.	4 06	1 24	5 35	10 53	2 29	6 08				
Rákos >	7 02	8 51	2 08	6 06	9 28	—	Jegenye >	—	6 11	7 59	1 14	7 16	—	Debreczen >	5 14	2 33	6 26	11 44	3 36	7 41				
Ujszász >	8 28	10 59	3 32	8 40	10 56	—	B.-Hunyad >	—	6 40	8 37	1 44	7 55	12 20	Érmihályfalva érk.	6 35	3 57	—	1 —	4 58	—				
Szolnok >	9 07	11 31	3 56	9 27	11 19	—	Csucsá >	3 25	7 09	9 19	2 15	8 37	12 52											
Szajol >	9 21	11 50	4 09	9 46	11 33	—	Rév >	5 26	7 47	10 08	3 01	9 32	1 34											
P.-Ladány >	10 43	2 —	5 28	11 53	12 55	4 54	Élesd >	5 54	7 59	10 25	3 15	9 49	1 48											
Baránd >	—	2 12	—	12 07	—	5 11	Mező-Telegd >	6 21	8 11	10 42	3 28	10 07	2 01											
Sáp >	—	2 27	5 48	12 24	—	5 32	F.-Vásárhely >	6 49	—	11 01	—	10 27	—											
B.-Ujfalu >	11 18	2 47	6 03	12 45	1 33	5 58	Várad-Velence >	7 02	8 32	11 10	—	10 37	2 25	Érmihályfalva ind.	6 36	11 17	3 14	5 27	9 14	—				
M.-Peterd >	—	3 —	—	1 —	—	6 15	Nagyvárad érk.	7 16	8 38	11 17	3 57	10 44	2 31	Debreczen >	7 51	12 36	4 16	7 10	10 27	9 01				
M.-Keresztés >	—	3 12	—	1 14	—	6 31	Nagyvárad ind.	2 22	8 43	11 36	4 10	11 04	2 38	P.-Ladány érk.	—	1 45	5 03	8 40	11 28	9 48				
Bors >	—	3 25	—	1 28	—	6 50	Püspöki >	2 36	8 52	11 47	—	11 14	—											
Püspöki >	11 48	3 32	—	1 36	—	7 02	Bors >	2 47	—	11 54	—	11 22	—											
Nagyvárad érk.	11 56	3 42	6 39	1 48	2 11	7 16	Mező-keresztés >	3 12	—	12 05	—	11 37	—											
Nagyvárad ind.	12 16	3 58	6 46	2 06	2 18	12 25	Mező-Peterd >	3 30	—	12 17	—	11 50	—	Debreczen i.	8 35	4 31	Nagy-Léta-							
V.-Velece >	—	4 05	—	2 30	2 25	12 32	B.-Ujfalu >	4 07	9 23	12 29	4 50	12 05	3 18	Sáránd >	9 28	5 16	Vértés ind.							
F.-Vásárhely >	—	4 16	—	2 41	—	12 45	Sáp >	4 39	9 38	12 47	—	12 25	—	H.-Bagos >	9 41	5 26	M.-Pályi >	5 47	1 30					
M.-Telegd >	12 43	4 38	7 15	3 03	2 50	1 12	Baránd >	5 01	—	1 01	—	12 41	—	H.-Pályi >	10 05	5 48	H.-Pályi >	6 03	1 48					
Élesd >	1 02	4 56	7 28	3 21	3 04	1 37	P.-Ladány >	5 17	10 06	1 34	5 40	1 19	4 03	M.-Pályi >	10 20	5 59	H.-Bagos >	6 18	2 05					
Rév >	1 26	5 20	7 53	3 45	3 26	2 10	Szajol >	—	11 21	3 08	6 59	3 04	5 19	N.-Léta-			Sáránd >	6 40	2 29					
Csucsá >	2 16	6 31	8 37	4 53	4 16	3 49	Szolnok >	—	11 44	3 35	7 32	3 37	5 39	Vértés érk.	10 43	6 18	Debreczen é.	7 18	3 13					
B.-Hunyad >	2 49	7 16	9 08	5 32	4 52	4 48	Ujszász >	—	12 03	3 58	7 50	4 05	5 58	Sáránd—Derecske,			Derecske—Sáránd.							
Jegenye >	3 15	7 49	9 33	6 01	—	5 34	Rákos >	—	1 37	6 03	9 28	6 52	7 38	Sáránd ind.	9 38	5 26	Derecske ind.	6 00	1 49					
Kolozsvár érk.	3 50	8 33	10 08	6 59	5 55	7 40	Budapest érk.	—	1 50	6 20	9 40	7 10	7 50	Derecske érk.	9 57	5 45	Sáránd érk.	6 20	2 09					

Nagyvárad—Szeged

Szeged—Nagyvárad.

Nagyvárad—Arad.

Arad—Nagyvárad.

Nagyvárad ind.	10 20	4 50	7 00	Szeged ind.	3 40	10 25	6 40	Nagyvárad ind.	10 20	4 30	7 —	Arad ind.	5 10	11 20	9 35
Ósi >	10 30	4 41	7 16	H.-M.-Vásárhely >	4 38	11 05	7 50	Ósi >	10 30	4 41	7 16	Kétegyháza >	6 14	11 31	10 54
Less >	10 48	5 01	7 40	Oroszháza >	5 41	11 54	9 20	Less >	10 48	5 01	7 40	Csaba érk.	6 40	12 57	11 24
Gyapju >	10 56	5 10	7 52	Csaba >	7 00	2 33	4 50	Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Csaba ind.	7 —	2 33	4 50
Cséffa >	11 03	5 19	8 05	Gyula >	7 27	3 05	5 26	Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Gyula >	7 27	3 05	5 26
Szalonta >	11 26	5 44	8 46	Sarkad >	7 47	3 27	5 56	Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Sarkad >	7 47	3 27	5 56
Kötegyán >	11 46	6 05	9 15	Kötegyán >	7 56	3 29	6 10	Gyula >	11 57	6 17	9 31	Kötegy >	7 56	3 29	6 10
Sarkad >	11 57	6 17	9 31	Szalonta >	8 23	4 10	6 47	Szalonta >	12 21	6 44	10 01	Szalont >	8 23	4 10	6 47
Gyula >	12 21	6 44	10 01	Cséffa >	8 42	4 34	7 18	Csaba érk.	12 42	7 06	10 30	Cséffa >	8 42	4 34	7 18
Csaba >	2 10	7 41	4 44	Gyapju >	—	4 42	7 26	Csaba ind.	2 23	7 18	4 32	Less >	9 04	5 —	8 51
Croháza >	3 10	9 10	5 50	Less >	9 04	5 00	7 51	Kétegyháza >	2 54	7 45	5 38	Ósi >	9 21	5 19	8 61
H.-M.-Vásárhely >	4 00	10 02	7 00	Ósi >	9 21	5 19	8 16	Arad érk.	3 55	8 48	6 05	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	31
Szeged >	4 35	10 55	7 55	Nagyvárad érk.	9 32	5 30	8 31								

Nyomatott a Szent László-nyomdában Nagyváradon.